

Sygn. akt VI Ca 721/17

POSTANOWIENIE

Dnia 4 października 2017r.

Sąd Okręgowy w Częstochowie VI Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym :

Przewodniczący-Sędzia SSO Jolanta Janas

Sędziowie SSO Karol Kołodziejczyk (spr.)

SSR del. Mariusz Wąsowicz

Protokolant st. sekr. sądowy Ilona Idzikowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 4 października 2017r.

sprawy z wniosku E. M.

z udziałem M. W., Z. W. (1)

o dział spadku

na skutek apelacji uczestników postępowania: M. W., Z. W. (1)

od postanowienia Sądu Rejonowego w Częstochowie z dnia 22 maja 2017r.

sygn. akt II Ns 4702/16

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Częstochowie z uwzględnieniem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI Ca 721/17

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 22 maja 2017 r. Sąd Rejonowy w Częstochowie oddalił wniosek E. M. o dokonanie działu spadku po Z. W. (2).

Sąd Rejonowy ustalił, że spadkodawczyni Z. W. (2) zmarła 3 czerwca 2016 r. Spadek po niej, na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Częstochowie na podstawie ustawy nabyły dzieci: E. W., M. W. i Z. W. (1) w 1/3 części każda z tych osób.

W dniu 17 listopada 2008 r. spadkodawczyni zawarła umowę najmu lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w C. przy ul. (...). Spadkodawczyni tytułem umowy wpłaciła kaucję mieszkaniową w kwocie 2 386,29 zł. Nadto, na podstawie tejże umowy spadkodawczyni była zobowiązana do wpłacenia kwoty partycypacji w wysokości 34 772,18 zł w trzech ratach. W dniach 31 października 2007 r., 28 lutego 2008 r., 3 czerwca 2008 r. wnioskodawczyni dokonała 3 przelewów na konto ZGM (...) tytułem uiszczenia kwoty partycypacji zgodnie z umową zawartą ze spadkodawczynią.

Spadkodawczynię łączyła z (...) S.A. umowa ubezpieczenia renty. Po śmierci Z. W. (2) należne zgodnie z umową ubezpieczenia jednorazowe świadczenie pośmiertne w wysokości 14 449,95 zł wypłacone zostało w całości wnioskodawczyni, która w umowie był wskazana jako osoba uposażona.

Spadkodawczyni wraz z mężem J. W. byli na zasadach wspólności majątkowej małżeńskiej współużytkownikami wieczystymi nieruchomości położonej w C. przy ul. (...). W dniu 29 maja 1989 r. J. i Z. małż. W. przekazali umową darowizny prawo wieczystego użytkowania gruntu na rzecz wnuków T. M. i M. M.. Po sprzedaży tejże nieruchomości w 2006 r., uczestnicy postępowania otrzymali od wnioskodawczyni kwoty po 25 000 zł.

W tym stanie rzeczy, Sąd Rejonowy zważył, że w niniejszej sprawie spór dotyczył przede wszystkim tego, czy spadkodawczyni pozostawiła składniki majątkowe podlegające podziałowi. Wnioskodawczyni, pomimo, iż sama w swym wniosku wnosiła o dokonanie działu spadku, wskazywała, że jej zdaniem nic nie wchodzi w skład w spadku. Uczestnicy postępowania natomiast domagali się podziału pomiędzy wszystkich spadkobierców kwoty kaucji mieszkaniowej, kwoty partycypacji oraz wypłaconej wnioskodawczyni kwoty ubezpieczenia z (...) S.A. Nadto, domagali się rozliczenia poczynionej darowizny przez J. i Z. małż. W. na rzecz wnioskodawczyni. Natomiast wnioskodawczyni wskazywała, iż to uczestnicy otrzymywali od rodziców darowizny w postaci środków finansowych, a także, iż M. W. otrzymał od niej wkład mieszkaniowy.

Zgodnie z art. 831 § 3 kc, suma ubezpieczenia przypadająca uprawnionemu nie należy do spadku po ubezpieczonym, a zatem kwota, którą otrzymała wnioskodawczyni od (...) S.A., nie podlega rozliczeniu.

Po śmierci spadkodawczyni umowa najmu lokalu przy ul. (...) uległa rozwiązaniu, natomiast pozostała do zwrotu kwota partycypacji. Z pisma ZGM (...) wynika, iż kwota ta wynosi po pomniejszeniu kosztów zużycia elementów na dzień dzisiejszy 46 400,80 zł. Nie budził natomiast w sprawie wątpliwości fakt, iż kwotę partycypacji wpłaciła w całości wnioskodawczyni, gdyż wynika to nie tylko z jej zeznań, ale również z załączonych do akt dokumentów w postaci potwierdzeń przelewów. W tej sytuacji nie można – zdaniem Sądu Rejonowego - uznać, iż kwota ta należy do spadku i podlega rozliczeniu.

Jeżeli chodzi natomiast o kaucję mieszkaniową, którą wpłaciła na rachunek ZGM (...) spadkodawczyni, to po rozwiązaniu umowy została ona w całości rozliczona z kosztem zużycia elementów wyposażenia technicznego znajdującego się w lokalu i na dzień orzekania ZGM (...) nie był obowiązany zgodnie z zawartą umową do zwrotu jakiegokolwiek części tejże kaucji.

Odnosząc się do podnoszonej przez strony konieczności dokonania rozliczenia poczynionych na rzecz stron darowizn, to Sąd Rejonowy wskazał, iż zgodnie z dyspozycją art. 1039 k.c. rozliczeniu podlegają darowizny przekazane spadkobiercom przez spadkodawców. Tymczasem wkład mieszkaniowy został przekazany M. W. nie przez spadkodawczynię, a przez E. M.. Odnosząc się natomiast do darowizny przez spadkodawców nieruchomości przy ul. (...), to była ona dokonana na rzecz wnuków, którzy po śmierci Z. W. (2) praw do spadku po niej nie nabyli.

Według Sądu Rejonowego, nie można również przyjąć, iż do spadku należy zaliczyć miejsce pochówku spadkodawczyni czy też spadkodawców J. i Z. małż. W., gdyż prawo do grobu nie może być przedmiotem działu spadku. Oczywiście można rozpatrywać uprawnienie do grobu w płaszczyźnie zarówno majątkowej jak i osobistej, jednakże ze względu na dominujący charakter dobra osobistego, prawo do grobu nie podlega regułom dziedziczenia (uchwała SN z dnia 2 grudnia 1994 w sprawie III CZP 155/94). Poza tym, Sąd nie mógłby rozliczyć dokonanych przez spadkodawczynię darowizn przy braku majątku spadkowego, gdyż spadkobiercy nie są obowiązani do zwrotu nadwyżki.

W apelacji od powyższego orzeczenia, pełnomocnik uczestników postępowania zarzucił naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, a to:

1. art. 233 kpc, poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie, dokonanych wybiórczo, polegających na przyjęciu przez Sąd I instancji, że:

a) kwota 46 400,80 zł z tytułu partycypacji była w całości wpłacana przez wnioskodawczynię, a tym samym stanowiła jej własność, podczas gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, iż w/w kwota pochodziła z wyłącznych oszczędności wnioskodawczyni tj. Z. W. (2), a tym samym winna podlegać podziałowi pomiędzy stronami postępowania w częściach równych.

b) kwota 46 400,80 zł z tytułu partycypacji stanowiła własność wnioskodawczyni, podczas z § 3 ust. 1 umowy o partycypację z dnia 19 października 2007 r. jednoznacznie wynika, iż partycypant (tj. Z. W. (2)) zobowiązała się do powierzenia (...) ZGM wyłącznie własnych środków finansowych na budowę mieszkania, co wespół z zarzutem pierwszym jednoznacznie wskazuje, iż pieniądze stanowiące równowartość wkładu partycypacyjnego stanowiły wyłączną własność Z. W. (2), a nie wnioskodawczyni.

2. art. 129 § 1 kpc, poprzez zaniechanie przez Sąd I instancji zobowiązania wnioskodawczyni do złożenia oryginałów dokumentów załączonych do pisma z dnia 7 marca 2017 r., pomimo wniosku uczestnika postępowania;

3. art. 128 kpc, poprzez doręczenie przez Sąd I instancji uczestnikom postępowania pisma wnioskodawczyni wraz z załącznikami, różniących się swą treścią od pisma złożonego z wnioskodawczynią do akt sądowych, a tym samym uniemożliwienie uczestnikom postępowania zapoznania się z treścią i ustosunkowania do ich treści w toku postępowania sądowego;

4. art. 328 § 2 kpc, poprzez niewskazanie przez Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia przyczyn, na podstawie których Sąd odmówił wiarygodności i mocy dowodowej co do całości zeznań złożonych przez uczestników postępowania;

5. sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mających wpływ na treść postanowienia, polegających na przyjęciu, iż w sprawie brak jest majątku spadkowego po spadkodawczyni Z. W. (2), podczas gdy okoliczności sprawy oraz zgromadzony w sprawie materiał dowodowy prowadzą do odmiennych ustaleń.

Mając powyższe na uwadze, apelujący wnieśli o zmianę zaskarżonego postanowienia, poprzez ustalenie, że w skład majątku spadkowego po zmarłej Z. W. (2) wchodzi środki pieniężne w kwocie 46 400,80 zł wpłacone przez spadkodawczynię na rzecz Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej (...) sp. z o.o. w C. z tytułu tzw. kwoty partycypacyjnej oraz dokonanie działu spadku po zmarłej Z. W. (2) w częściach równych pomiędzy wnioskodawczynię i uczestników postępowania po 1/3 na rzecz każdej ze stron, ewentualnie uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, a ponadto o zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestników kosztów postępowania odwoławczego.

Wnioskodawczyni wniosła o oddalenie apelacji w całości.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności należy zaznaczyć, że na etapie postępowania apelacyjnego spornym pomiędzy wnioskodawczynią a uczestnikami postępowania pozostawało jedynie to, czy w skład spadku po Z. W. (2) wchodzi wierzytelność z tytułu wpłaty tzw. kwoty partycypacyjnej. W pozostałym bowiem zakresie ustalenia co do składu spadku oraz rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji nie zostały zakwestionowane i nie budzą zastrzeżeń.

Co do kwoty partycypacyjnej, to Sąd odwoławczy nie podzielił stanowiska Sądu pierwszej instancji, że ponieważ kwotę tę wpłaciła na konto ZGM (...) wnioskodawczyni (co jest bezsporne), to aktywa te nie wchodzi w skład spadku, gdyż stanowią wyłączną własność wnioskodawczyni.

Wypada zwrócić uwagę, że środki na poczet sumy partycypacji zostały wpłacone w ramach zobowiązania umownego Z. W. (2) z tytułu umowy zawartej przez nią z Zakładem Gospodarki Mieszkaniowej (...) w C.. E. M. nie była stroną tej

umowy. Niezależnie zatem od tego, kto uiścił te środki i z czyjego konta zostały przelane, czynność ta została dokonana w ramach realizacji zobowiązania Z. W. (2) i na jej rzecz. Po rozwiązaniu przeto przedmiotowej umowy na skutek śmierci Z. W. (2), aktywa z tego tytułu weszły w skład spadku po niej.

Inną natomiast kwestią, nie mającą jednak wpływu na zaliczenie wskazanych środków do masy spadkowej, jest źródło pochodzenia środków pieniężnych, przeznaczonych na uiszczenie kwoty partycypacyjnej, co nie zostało jednoznacznie wyjaśnione w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji. Jeżeli jest tak, jak twierdzi wnioskodawczyni, a w ślad za nią przyjął Sąd pierwszej instancji, że środki te nie zostały przekazane wnioskodawczyni przez Z. W. (2) w celu przelania ich na konto ZGM (...), lecz były pieniędzmi wnioskodawczyni, to należałoby wyjaśnić, z jakiego tytułu wnioskodawczyni przekazała swoje środki pieniężne na poczet realizacji cudzego zobowiązania, a więc czy była to darowizna, czy może np. pożyczka. Może to mieć znaczenie w szczególności w kontekście ewentualnych roszczeń pomiędzy spadkobiercami.

Powyższe rozważania prowadzą do konkluzji, że Sąd pierwszej instancji, przyjmując - z naruszeniem art. 922 par.1 k.c. - błędne założenie, iż wierzytelność z tytułu tzw. kwoty partycypacji nie wchodzi w skład spadku po Z. W. (2) oraz nie wyjaśniając źródła pochodzenia tych środków, w konsekwencji nie rozpoznał istoty sprawy. Nie podzielił bowiem istniejącego majątku spadkowego pomiędzy spadkobierców. Sąd winien to zatem uczynić, rozpoznając sprawę ponownie.

W związku z tym, orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 386 par.4 k.p.c.